

PRESENTACIÓ

El debat educatiu en moments com l'actual, en què hi ha grans canvis socials, culturals, laborals i professionals, implica a tots els col·lectius que d'una manera o altra hi estan vinculats i pren una dimensió tan àmplia que massa sovint porta a buscar les arrels de moltes de les situacions que preocupen fora del mateix col·lectiu que fa l'anàlisi.

Els principals protagonistes en aquest debat són, sens dubte, les persones estretament vinculades als contextos on viuen els infants i adolescents; és a dir, les famílies i els centres educatius, ja que els correspon de manera directa assumir més responsabilitat i donar una major atenció de manera continuada.

La seva vinculació s'ha de valorar qualitativament i no tan sols quantitativament. Pel que fa a la família, especialment pels vincles afectius que es creen des dels primers moments de la vida i que tenen durada més enllà de la permanència en el domicili familiar i per la dependència i responsabilitat absoluta en el benestar, el creixement i la maduració. Quant a l'escola, la vinculació es fonamenta en la responsabilitat professional en relació amb el procés educatiu dels alumnes des dels primers anys de vida fins almenys els setze anys i a la necessària dinamització, comunicació i lideratge de la comunitat educativa al llarg de tot el procés.

Malgrat el protagonisme quotidià d'aquests dos col·lectius, la seva veu no sempre és la que té més força o autoritat en la interpretació de les dificultats o reptes, i les seves accions no sempre són analitzades en profunditat. Això fa que estiguin en el focus de les anàlisis d'altres professionals, que també mostren un interès més o menys sobredimensionat per trobar causes i respostes als reptes educatius d'avui.

Les afirmacions, les idees que van sorgint fruit de recerques i d'aquest debat social molt sovint acaben en conclusions que els afecten directament demanant canvis, proposant millores i oferint orientacions sobre com han de modificar la seva actuació, sense valorar amb profunditat les variables que intervenen, el que, sovint, acaba fragilitzant més les persones i especialment el grup escolar o el familiar.

Com a conseqüència lògica, la relació que s'estableix durant els anys en què comparteixen criatures i responsabilitats es fa cada vegada més difícil,

i provoca major desconfiança, retrets mutus, que sovint fan quasi impossible que hi hagi diàleg, que es pugui parlar d'oportunitats i, sobretot, dificulta poder prendre decisions conjuntes buscant la millor manera de portar-les a terme. Mentrestant, les criatures són testimonis d'aquestes dificultats relacionals i acaben aprenent estratègies per aprofitar les desavinences.

Quan s'ha creat aquest ambient poc propici a la reflexió conjunta i amb el sentiment de fracàs associat a la quantitat d'informació que es rep a través de tots els canals de comunicació, s'acaba per desorientar a totes les persones i, de manera directa, a totes les famílies, menys cohesionades que el col·lectiu professional, tinguin el nivell cultural que tinguin, el que acaba contaminant tant el posicionament de les persones professionals en actiu com el de les noves generacions que es formen en un context de desconcert.

És, doncs, un moment apropiat per fer una reflexió en profunditat del context familiar des de diferents punts de vista, amb l'aportació i la participació de col·lectius que hi estan profundament vinculats i que permeti fer passos sòlids cap a un canvi de posicionament i de manera d'enfocar el debat sense desqualificacions prèvies i partint de l'interès mutu que se centra en l'educació d'infants i adolescents.

Per tal de modificar aquest ambient poc favorable, cal posar èmfasi en els enfocaments que atorguen a les famílies coneixement, competències i autoritat per educar les pròpies criatures. A partir d'un enfocament que inicialment ja reconeix el protagonisme familiar es podrà encetar aquest diàleg imprescindible sense desqualificacions i desvaloritzacions per tal de considerar el punt de vista de les persones que hi estan directament vinculades, les implicacions emocionals i afectives de la situació que es viu i la manera com es poden continuar, millorar o canviar (parcialment o total) les accions educatives que es realitzen sense generar indefensió o culpes, el que afavorirà les actituds col·laboratives.

Cal donar la veu a tots els col·lectius implicats des d'un model de recerca, reflexió i participació per tal de poder partir del propi posicionament, de la manera d'afrontar la pràctica educativa quotidiana, de les necessitats reals, de les percebudes i de les possibilitats de participar en aquest procés.

És fonamental donar a conèixer les experiències que, a partir de la incorporació d'aquest model més participatiu, han pogut fer emergir la potencialitat d'aquest debat col·lectiu, l'interès per part de tota la comunitat i la millora de les relacions i l'entesa per establir línies d'acció educativa compartides.

Dificultats sens dubte n'hi ha perquè hi ha massa càrrega simbòlica per part de tots els col·lectius, però solament el diàleg i un debat continuat podran fer disminuir aquestes divergències i descobrir que hi ha més aspectes per compartir que per discrepar, i permetrà visibilitzar i replantejar el rol que correspon a cada generació, al marge de les possibles necessitats personals o d'un col·lectiu concret.